

برنامه ریزی در مقیاس منظر

مؤلف :

Paul Selman

مترجمان:

مهندس فاطمه جهانی شکیب، مهندس فاطمه عادل‌ی ساردو

URL: www.khaniran.com

عنوان و نام پدیدآور: برنامه‌ریزی در مقیاس منظر/ مولف پل سلمن؛ مترجمان فاطمه جهانی شکیب، فاطمه عادل‌ساردو.

مشخصات نشر: تهران: خانیان: آوای قلم، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۲۴۰ ص: مصور، جدول، نمودار.

یادداشت: عنوان اصلی: Planning at the Landscape Scale, 2006.

موضوع: عمران منطقه‌ای موضوع: منظر - حفاظت موضوع: کاربری زمین‌های روستایی

موضوع: توسعه پایدار شابک: 978-600-7988-07-7

رده بندی دیویی: ۳۰۷/۱۲

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ ب۴س/۸۳۹۱ HT سرشناسه: سلمن، پل اچ. Selman, Paul H

شناسه افزوده: جهانی شکیب، فاطمه، ۱۳۶۶ - مترجم شناسه افزوده: عادل‌ساردو، فاطمه، ۱۳۶۷، مترجم

وضعیت فهرست نویسی: فیپا شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۲۲۵۰۸

نام کتاب اصلی: Planning at the Landscape Scale

نام کتاب: برنامه‌ریزی در مقیاس منظر

مؤلف:	پل سلمن	چاپ اول:	پاییز ۱۳۹۴
مترجمان:	فاطمه جهانی شکیب	تیراژ:	۳۰۰ جلد
ناشر:	انتشارات خانیان	قیمت:	۱۵۰۰۰۰ ریال
ناشر همکار:	انتشارات آوای قلم	شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۷۹۸۸-۰۷-۷ ISBN: 978-600-7988-07-7

نشانی: تهران - میدان انقلاب - خیابان کارگر شمالی - ابتدای خیابان نصرت - کوچه باغ نو - کوچه داوودآبادی

شرقی - پلاک ۴ - زنگ اول همراه: ۰۹۱۲۱۹۹۹۱۲۰ (مدیر فروش)

تلفکس: ۶۶۹۵۰۷۷۲

تلفن: ۶۶۹۶۵۳۹۶

فروشگاه اینترنتی: www.khaniranshop.com

هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی ناشر ممنوع است.
متخلفان به موجب قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۶.....	مقدمه ناشر.....
۷.....	مقدمه مترجمان.....
۸.....	مقدمه مولف.....

فصل ۱: چالش‌های برنامه‌ریزی در مقیاس منظر

۱۰.....	مقدمه.....
۱۲.....	برنامه‌ریزی برای منظر و از طریق منظر.....
۱۴.....	منظر فرهنگی.....
۲۰.....	تغییر منظر.....
۲۲.....	منظر: مفاهیم متعدد و عملکردهای چندگانه.....
۲۵.....	مناظر پایدار.....
۲۸.....	مدیریت منظر.....
۳۱.....	نتیجه‌گیری.....

فصل ۲: چرا مقیاس منظر؟

۳۶.....	مقدمه.....
۳۹.....	بعد فضایی.....
۴۱.....	بعد زمانی.....
۴۶.....	گردان تغییر.....
۵۰.....	اکولوژی منظر و مقیاس فضایی.....
۶۱.....	واحدهای زیست‌جغرافیایی، مبنایی برای مدیریت در مقیاس منظر.....
۶۳.....	نتیجه‌گیری.....

فصل ۳: مردم و مناظر

۶۶.....	مقدمه.....
۶۸.....	خواندن و دیدن.....
۶۹.....	جهانی و محلی.....
۷۰.....	روابط سخت و نرم.....
۷۲.....	افراد داخلی و خارجی.....
۷۶.....	مردم و طبیعت.....
۸۰.....	سرمایه‌های اجتماعی و سازمانی در مقیاس منظر.....
۸۲.....	نتیجه‌گیری.....

فصل ۴: درک مقیاس منظر

مقدمه.....	۸۶
واحدهای منظر.....	۸۷
اجزای منظر.....	۹۱
منظر در نقش واحدهای اکولوژیکی و هیدرولوژیکی.....	۹۶
منظرها به عنوان واحدهای نمایشی-فرهنگی.....	۹۹
ویژگی منظر: رویکرد قابل دفاع تر.....	۱۰۳
رویکردهای یکپارچه.....	۱۰۸
تغییر در مقیاس منظر.....	۱۱۰
نتیجه‌گیری.....	۱۱۵

فصل ۵: اصول برنامه‌ریزی در مقیاس منظر

مقدمه.....	۱۱۸
تقاطع مرزهای رشته‌ای و اداری.....	۱۱۸
برنامه‌ریزی هنجاری در مقیاس منظر.....	۱۲۳
برنامه‌ریزی مشورتی در مقیاس منظر.....	۱۳۲
نتیجه‌گیری.....	۱۴۲

فصل ۶: ابزارهای برنامه‌ریزی در مقیاس منظر

مقدمه.....	۱۴۶
حفاظت از منظر.....	۱۴۶
معیارهای کلی برای مقیاس منظر.....	۱۵۳
جذب راهبردی.....	۱۶۰
برنامه‌ریزی قانونی، رویکردی غیرمستقیم.....	۱۶۴
نتیجه‌گیری.....	۱۶۸

فصل ۷: روش‌های برنامه‌ریزی در مقیاس منظر

مقدمه.....	۱۷۲
حفاظت از مناظر ویژه.....	۱۷۷
مناظر استثنایی.....	۱۷۷
منظر روزمره.....	۱۸۲
بازسازی منظر آسیب‌دیده.....	۱۸۴
روستا- شهرها.....	۱۸۴
میراث صنعتی.....	۱۸۹

۱۹۴	ارتباط مجدد مناظر خطی.....
۱۹۴	سلسله فضاهای سبز.....
۱۹۶	شبکه‌های محلی.....
۲۰۰	نتیجه‌گیری.....

فصل ۸: چرخه اصولی

۲۰۴	مقدمه.....
۲۰۷	تقلید در برابر راستی.....
۲۰۸	یکپارچگی فضایی در منظر.....
۲۱۴	دنبال کردن مهارت در مقیاس منظر.....
۲۲۱	منابع و مرجع.....

تقدیم به

انسان‌هایی که

به فردایی بهتر

می‌اندیشند.

مقدمه ناشر

سپاس بیکران پروردگار را که به انسان قدرت اندیشیدن بخشید، قدرتی که در مقایسه با سایر موجودات باعث شده است که انسان هرگز به امکانات محدود خود اکتفا نکند. مکاتب الهی، انسان را موجودی کمال‌طلب و پویا می‌داند که جهت‌گیری او به سوی خالقش می‌باشد. از جمله راه‌های تقرب به خداوند علم است، علمی که زیبایی عقل است. علمی که در دریای بیکران آن هر ذره نشانی از آفریدگار است و هر چه علم انسان افزون گردد، تقریبش بیشتر می‌شود. از این روست که به علم‌اندوزی و دانش‌آموزی توجهی بی‌نظیر مبذول گردیده است. اما علم‌آموزی به ابزاری نیاز دارد که مهمترین آن کتاب است و انتشار نتیجه مطالعات پژوهشگران و اندیشمندان پاسخگوی این نیاز خواهد بود. جهت تحقق این امر و گام برداشتن در جهت ارتقای پایه‌های علم و دانش و رشد و شکوفایی استعدادها انتشار کتاب را یکی از اهداف خود قرار داده و انتظار داریم با حمایت‌های معنوی هموطنان گرمی بتوانیم گام‌های مؤثر و ارزشمندی را برداریم. گرچه تلاش خواهد شد در حد دانش و تجربه اندکمان کارهایی بدون اشکال تقدیم حضورتان گردد، ولی اذعان داریم که راهنمایی‌های شما عزیزان می‌تواند ما را در ارتقای کیفی کتاب راهگشا باشد لذا همیشه منتظر پیشنهادات و راهنمایی‌های شما خواهیم بود. در پایان از همه عزیزانی که در ترجمه این کتاب از همکاری آن‌ها برخوردار بوده به خصوص خانم‌ها فاطمه عادل‌ی ساردو و فاطمه جهانی شکیب تشکر می‌نمایم و همچنین از آقای **مهندس علی محمد خانی** که در مراحل مختلف چاپ کتاب از همفکری و همکاری ایشان برخوردار بوده‌ام سپاسگزاری نموده و موفقیت روزافزونشان را آرزومندم.

دکتر محمدرضا خانی

مدیر مسئول انتشارات خانیران

* جهت اطلاع از میزان تخفیف و نحوه همکاری، کتابفروشی‌ها و مراکز و مؤسسات محترم می‌توانند با شماره تلفن‌های انتشارات خانیران تماس یا با آدرس این مرکز مکاتبه نمایند.

* جهت خرید جزئی خواهشمند است با شماره‌های این انتشارات تماس گرفته یا به سایت فروش آنلاین به آدرس www.khaniranshop.com مراجعه و همچنین می‌توانید با آدرس یادشده در زیر مکاتبه نمایید.

میدان انقلاب - خ کارگر شمالی - خ نصرت - کوچه باغ نو - کوچه داوودآبادی شرقی - پلاک ۴ - زنگ اول

تلفن: ۶۶۴۱۳۲۷۰ - ۶۶۹۵۰۷۷۲ - ۶۶۹۶۵۳۹۶

✓ حساب سیبا ۰۳۴۳۵۶۲۷۶۳۰۰۳ و شماره کارت ۶۰۳۷۹۹۱۸۰۴۱۰۲۰۸۹ - بانک ملی - به نام علی محمد خانی

✓ حساب ۳۳۰۸۲۷۸۳۹۳ و شماره کارت ۶۱۰۴۳۳۷۹۶۹۸۱۵۱۸۰ - بانک ملت - به نام علی محمد خانی

تقدیم به پدر و مادر عزیزمان

فاطمه عادل‌ی ساردو، فاطمه جهانی شکیب

مقدمه مترجمان

برنامه‌ریزی فضایی به‌عنوان مهم‌ترین ابزار برای دستیابی به توسعه پایدار شناخته شده است. هدف غایی برنامه‌ریزی فضایی تأثیرگذاری بر نوع کاربری‌ها و چیدمان آنها در سرزمین است. دو مفهوم مهم در برنامه‌ریزی نوین توسعه وجود دارد که یکی اصل هماهنگی با شرایط محیطی و دیگری اصل تلفیقی بودن توسعه است. کتاب حاضر ضمن توجه کافی به اصول برنامه‌ریزی به قابلیت‌های منظر نیز در برنامه‌ریزی و مدیریت محیط‌زیست می‌پردازد. اگرچه تاریخچه ظهور منظر مربوط به دو سده پیش است، اما رشد مطالعات و اوج‌گیری آن به سه دهه قبل بازمی‌گردد. هم‌اکنون در ایران نیز نزدیک به دو دهه است که محققان به موضوع منظر و برنامه‌ریزی منظر علاقه‌مند شده‌اند و تحقیقات گسترده‌ای را به چاپ رسانده‌اند. با این وجود اواخر دهه ۵۰ میلادی مبانی مفهومی اولیه اکولوژی منظر ظهور یافت. اکولوژی منظر بر مبنای این تفکر شکل گرفته است که تغییر در الگوهای منظر، ویژگی‌های اکولوژیکی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. هدف اصلی اکولوژی منظر درک شفاف ارتباط ساختار و عملکرد (یا الگوها) - فرآیندها (در مقیاس‌های مختلف است. از آنجا که مقیاس منظر بهترین سطح برای مشاهده الگوی کاربری‌هاست و همچنین دارای ابعاد زمانی و مکانی تغییر است؛ برنامه‌ریزی محیط‌زیست در مقیاس منظر از اهمیت بیشتری برخوردار است. در فصل اول و دوم این کتاب به مباحثی همچون چالش‌های برنامه‌ریزی و مدیریت در مقیاس منظر و قابلیت‌های منظر به‌عنوان بستر برنامه‌ریزی چندمنظوره پرداخته می‌شود. در فصل سوم و چهارم نقش انسان در منظر فرهنگی، چگونگی ادراک و شناسایی آن توسط انسان تبیین می‌شود. در فصل‌های بعدی نیز اصول و ابزارهای لازم به‌منظور اجرای عملی برنامه‌ریزی در مقیاس منظر تشریح می‌شود. در نهایت امید است با مجموعه فراهم آمده خلاهای مطالعات کاربردی برنامه‌ریزی تا حدی پر شود و گامی مؤثر در جهت راهبردهای مدیریتی و پایدار نمودن برنامه‌های توسعه باشد.

در اینجا لازم می‌دانیم از اساتید بزرگواری همچون جناب آقای دکتر اسماعیل صالحی (دانشیار دانشکده محیط‌زیست دانشگاه تهران) به‌خاطر مطالعه دقیق و بیان نکات قابل تأمل در جهت ارتقا کیفیت اثر و جناب آقای دکتر احمد رضا یآوری (دانشیار دانشکده محیط‌زیست دانشگاه تهران) به دلیل رهنمودهای بی‌شائبه ایشان در تمامی مراحل آموزش و پژوهش، مراتب سپاسگزاری و قدردانی را بجای آوریم؛ همچنین توفیقات روزافزون علمی و حرفه‌ای والایی را از پیشگاه ایزد تعالی برای این پژوهشگران گرامی خواهانیم. در پایان از مخاطبین عزیز مشتاقانه درخواست می‌شود تا در صورت مشاهده هرگونه ایراد و کاستی در کتاب، آن را به نویسندگان اعلام نمایند.

فاطمه جهانی شکیب

دانشجوی دکتری آمایش محیط زیست

مقدمه مولف

مبحث برنامه‌ریزی منظر معمولاً درباره طراحی و حفاظت، به‌خصوص در حومه‌ی شهری است. امروزه درک چندمنظوره بودن مناطق حومه‌ای رشد کرده است و تشویق به استفاده‌ی پایدار از کل منطقه نه فقط نقاط حساس آن، بسیار مهم شده است. این کتاب ارزیابی میان‌بخشی محیط روستایی، تئوری‌های ارزش‌های منظر، ارتباطات انسان-مکان، توسعه پایدار و اجرای برنامه را بررسی می‌کند. این کتاب متمرکز بر اثرات رقابتی ناشی از جهانی‌شدن و محلی‌شدن است تا بتواند آن‌ها را در منظر بیان کند. نیروهای خارجی منجر به یکنواختی منظر و کاهش فعالیت‌های کشاورزی و جنگل‌داری می‌شود که با تمایز محلی در تضاد است، درحالی‌که بسیاری از مردم به هویت محلی خود علاقه‌مند هستند و برای الگوهای موروثی کاربری زمین ارزش قائلند.

این کتاب نقش برنامه‌ریزی را توافقی بر این تقاضاهای متضاد، تقویت ویژگی و تمایزات بدون استفاده موزه‌ای از مناطق حومه و القاء تدریجی چرخه اصولی بین تولید اقتصادی و محیط طبیعی می‌داند. در این کتاب پل سلمن به واکاوی و بازبانی ویژگی‌های منظر با رویکرد انتقادی (اغلب مخالفتی) به ارزش‌های چندعملکردی و با امعان نظر مساوی به مکان‌های موروثی با ارزش و مکان‌های کم‌ارزش شهری می‌پردازد. داشتن رویکرد منظر مقیاس در این کتاب، در پاسخ به نگرانی‌های ناشی از منظر روستایی و تغییر سیاست‌های ملی و محلی اخیر در این مناطق است. این کتاب، دیدگاه انسانی را با دیدگاه‌های سیاسی و علمی تلفیق می‌کند و منبع ارزشمندی را برای دانشجویان، دانشگاہیان و متخصصان در رشته‌های مدیریت و برنامه‌ریزی محیط‌زیست، مدیریت و برنامه‌ریزی منظر، برنامه‌ریزی شهر و کشور، اقتصاد زمین، طراحی منظر و جغرافیا فراهم می‌کند.

Paul Selman

استاد منظر در دانشگاه شفیلد